Otevřená věda a otevřená data na TUL

Přístup k dokumentu: DOI 10.15240/tul/010/005

Cituj jako:
STEINER, Ludvík; Marta ZIZIENOVÁ; Petra VOKURKOVÁ; Jakub ZACH; Tomáš ŽIŽKA; Lenka MRÁZKOVÁ; Jiří ŠMÍDA; Radek VOTRUBEC; Martin KRULA; Jan ROUHA; Eva FIELKO a Jan BŘEZINA. *Otevřená věda a otevřená data na TUL*. Dostupné z: https://doi.org/10.15240/tul/010/005.

Na těchto stránkách budou pravidelně přidávány informace o otevřené vědě na TUL. Uživatelé mohou aktivně přidávat komentáře.

Na TUL byla zřízena pracovní skupina koordinátorů pro otevřenou vědu. Každá fakulta a CXI mají své vlastní koordinátory, kteří metodicky podporují týmy, kteří pracují nejen na projektech, ale i těch, kteří se chtějí o problematice dozvědět více informací a potřebují poradit jak postupovat.

Seznam koordinátorů otevřené vědy TUL		
Bc. Ludvík Steiner	Univerzitní knihovna, celouniverzitní metodik	ludvik.steiner@tul.cz
Mgr. Marta Zizienová	Univerzitní knihovna, zástupkyně metodika	marta.zizienova@tul.cz
Mgr. Petra Vokurková	Rektorát, úsek prorektora pro vědu a výzkum	petra.vokurkova@tul.cz
Jakub Zach	Ústav pro nanomateriály, pokročilé technologie a inovace	jakub.zach@tul.cz
Mgr. Tomáš Žižka, Ph.D.	Fakulta ekonomická	tomas.zizka@tul.cz
Ing. Lenka Mrázková	Fakulta mechatroniky, informatiky a mezioborových studií	lenka.mrazkova@tul.cz
Mgr. Jiří Šmída, Ph.D.	Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická	jiri.smida@tul.cz
Ing. Radek Votrubec, Ph.D.	Fakulta strojní	radek.votrubec@tul.cz
Ing. Martin Krula	Fakulta textilní	martin.krula@tul.cz
MgA. Jan Rouha	Fakulta umění a architektury	jan.rouha@tul.cz
Ing. Iveta Zvercová, Ph.D	Fakulta zdravotnických studií	iveta.zvercova@tul.cz

Datasteward

Datasteward – kdo to je a jaká je jeho role na TUL

Datasteward (česky také „správce dat“) je člen výzkumného týmu, který zodpovídá za správu výzkumných dat v konkrétním projektu. Na **Technické univerzitě v Liberci (TUL)** není datasteward centrálně ustanovenou rolí, ale **je vybrán v rámci jednotlivých projektů** podle jejich povahy a potřeb.

Hlavní odpovědnosti datastewarda:

- Zajištění kvality, organizace a udržitelnosti výzkumných dat po celou dobu trvání projektu.
- Spolupráce na tvorbě **datového management plánu (DMP)** – dokumentu, který stanovuje, jak budou data v projektu spravována, sdílena a uchovávána.
- Dodržování pravidel pro **ochranu osobních údajů (GDPR)**, etiku výzkumu a podmínek poskytovatelů financování.
- Zavádění principů **FAIR dat** (Findable, Accessible, Interoperable, Reusable) a podpora otevřené vědy.

Koordinace a metodická podpora na TUL

- Na všech součástech TUL (fakulty a CXI) působí **koordinátoři otevřené vědy**, kteří poskytují odbornou podporu výzkumným týmům v oblasti dat, otevřeného přístupu a DMP.
- **Univerzitní knihovna TUL** poskytuje **metodickou podporu**, školení a konzultace k tématům jako jsou správa výzkumných dat, otevřená věda, výběr repozitářů nebo licencování.
- Datasteward v rámci projektu může spolupracovat s dalšími specialisty, například z IT, právního nebo projektového oddělení.

Oficiální dokumentace a užitečné zdroje

Směrnice TUL k řízení výzkumných dat

Směrnice stanovuje pravidla pro správu výzkumných dat na univerzitě včetně role datastewarda: Směrnice TUL – Správa výzkumných dat (DSpace)

Komunita datastewardů v rámci EOSC.cz

Stránky zaměřené na národní komunitu datastewardů, sdílení zkušeností a aktuální informace k otevřené vědě: Komunita datastewardů – EOSC.cz

Příručka pro datastewardy (verze 1.3. 2025)

Podrobný manuál pro datastewardy v ČR – obsahuje doporučené postupy, příklady a nástroje: Příručka pro datastewardy (PDF, EOSC.cz)

Školení o otevřených datech na TUL

Nadcházející akce:

Repozitář očima uživatelů: od potřeb k funkčnímu řešení (9.3.2026 - 14:00-16:00, online)

Zveme vás na online školení pořádané týmem EOSC CZ zaměřené na to, jak navrhovat datové repozitáře podle skutečných potřeb uživatelů.

Dozvíte se:

- jak efektivně sbírat uživatelské požadavky,
- jak je promítnout do funkčního řešení,
- zkušenosti z vývoje repozitářů v rámci Národní repozitářová platforma.

Určeno pro výzkumníky, knihovníky a všechny, kdo pracují s výzkumnými daty na Technická univerzita v Liberci.

Link: https://events.eosc.cz/event/411/

1/ Otevřená věda v publikacích.tul.cz (10. 12. 2024)

Jak dodržet požadavky poskytovatelů financí na pole R97 „odkaz na údaje z výzkumu“? Ukázali jsme si správné využití tohoto údaje v evidenci publikace.tul.cz, v poli 18.

Záznam semináře naleznete zde: https://bit.ly/TUL20241210

2/ Open data na TUL 1 - příprava dat pro jejich zveřejnění v režimu Open Science (18. 3. 2025)

Jak mohou otevřená data posílit váš výzkum? Seminář provedl posluchače tvorbou Data Management Plánu (DMP), přípravou datových sad, nastavením licencí a tvorbou README souborů. Naučili jsme se, jak splnit požadavky TAČR, GAČR či Horizon Europe a aplikovat principy FAIR pro efektivní správu a sdílení dat. Vyzkoušeli jsme si praktické dovednosti pro kvalitní správu a využití vašich výzkumných dat.

Záznam semináře naleznete zde: https://bit.ly/TUL20250318zaznam

pracovní materiál, naleznete zde: https://bit.ly/TUL_OpenDataNaTUL1

3/ Open data na TUL 2 - registrace otevřených dat dle principů Open Science (1. 4. 2025)

Jak snadno sdílet a archivovat svá výzkumná data? Online seminář seznámil účastníky s procesem registrace datových sad v Národní repozitářové platformě a v Zenodo. Naučili jsme se, jak propojit Zenodo s GitHubem pro automatické archivování verzí našich projektů a získání DOI pro snadné citování. Prakticky jsme si vyzkoušeli, jak efektivně spravovat a registrovat svá data.

Záznam semináře naleznete zde: https://bit.ly/TUL20250401zaznam

Zdroje o Otevřené vědě mimo TUL

PathOS neboli Open Science Path je web, který je zaměřen na Otevřenou vědu.
Stránka "Training" na webu projektu PathOS nabízí zdroje a odborné webináře zaměřené na pochopení dopadu otevřené vědy (Open Science). Obsahuje různá školení, která se věnují ekonomickým, akademickým a společenským dopadům otevřené vědy, stejně jako metodám pro jejich hodnocení. Dále nabízí nadcházející a již proběhlé webináře, e-learningové kurzy a kurz "Train-the-Trainer". Školení je určeno pro výzkumníky, politiky a zastánce otevřené vědy. Link je https://pathos-project.eu/training.

Proběhlé webináře:
1/ Exploring the Economic Impact of Open Science:
Date: 25 March 2025 | 10:00-11:00 CET
Speakers: Lena Tsipouri (OPIX) and Despoina Sousoni (ELIXIR)
Záznam a prezentace: https://doi.org/10.5281/zenodo.15040034

2/ Cost Benefit Analysis Framework for Open Science:
Date: 10 April 2025 | 10:00-11:00 CET
Speakers: Jessica Catalano (CSIL)
Format: Online (via Zoom)
Záznam a prezentace: https://doi.org/10.5281/zenodo.15189789

3/ Open Science Impact Indicator Handbook, Tools and Data:
Date: 14 April 2025 | 11:00-12:00 CET
Speakers: Vincent Traag (CWTS) and Petros Stavropoulos (ARC)
Format: Online (via Zoom)
Záznam a prezentace: https://doi.org/10.5281/zenodo.15235779

Open Science 2024
videozáznamy z akce pracovní skupiny Open Science Asociace knihoven vysokých škol (PS OS AKVŠ)
Záznam: https://bit.ly/osw2024

Správa výzkumných dat s Data Stewardship Wizard
videozáznam ze semináře konaného 29. 4. 2024 v rámci OP JAK (Operačního programu Jana Amose Komenského).
Záznam: https://www.youtube.com/watch?v=6zU8k-yAkbc